

N:o 17.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om rikets vapen; gifven Stockholms slott den 12 januari 1907.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om rikets vapen.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Julius Juhlin.

Förslag

till

Lag

om rikets vapen.

1 §.

Riksvapen finnas två, stora vapnet och lilla vapnet.

2 §.

Stora riksvapnet består af en genom ett utböjdt guldkors fyrdelad sköld med hjärtsköld.

Den stora sköldens fyra fält äro blå, första och fjärde fältet med tre kronor af guld, två ställda öfver den tredje, samt andra och tredje fälten med tre ginbalksvis gående strömmar af silfver, belagda med ett krönt gyllene lejon med röd utsträckt tunga.

Hjärtskölden är klufven i två fält. Första fältet är bandvis tredeladt i blått, silfver och rödt med en däröfver ställd vase af guld. Andra fältet är blått med en i silfvervatten stående bro i tre span med två krenelerade torn af silfver. Öfver bron sitter en gyllene örn med en åska af guld i klorna, och i fältets öfversta del synes karlavagnens stjärnbild jämväl af guld.

Sköldhållare äro två tillbakaseende lejon af guld med klufna svansar och röda utsträckta tungor. Lejonen krönas med kunglig krona.

Skölden täckes af en kunglig krona, och under densamma hänga de kungliga riddarordnarnas insignier.

Hela vapnet omgifves af en hermelfodrad purpurmantel under kunglig krona.

Stora riksvapnet må brukas såväl utan mantel men med sköldhållare som utan både mantel och sköldhållare.

3 §.

Lilla riksvapnet utgöres af en blå sköld med tre kronor af guld, ställda två öfver den tredje. Skölden är täckt af en kunglig krona och omgifven af serafimerordens insignier.

4 §.

Likare å riksvapnet skall tillhandahållas å de ställen, Konungen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1907.

---

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 12 januari 1907.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ.

Efter gemensam beredning med deras excellenser herr statsministern och herr ministern för utrikes ärendena samt öfriga departementschefer anförde chefen för civildepartementet statsrådet Juhlin:

Vid 1900 års riksdag väcktes af ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, dåvarande professorn Ernst Carlson, jämte andra medlemmar af kammaren motion angående rikssymbolernas grundlagsfästade. I motionen yttrades, bland annat, att rikets vapen och flagga vore de synliga, af alla kända och erkända tecknen för vår nationella makt och själfständighet. De hade, dessa tecken, under tidernas lopp blifvit det svenska folket dyrbara, och en väsentlig ändring i desamma skulle, om

en sådan mot förmodan företoges, utan tvifvel mötas med ogillande af nationen. Likväl vore rikssymbolerna då ännu lämnade utan skydd af lagen. Med anledning af nämnda motion afgaf konstitutionsutskottet den 20 april 1900 utlåtande, däri utskottet, på de i motionen anförda grunder, förmälde sig dela motionärernas uppfattning och fann, att den föreslagna bestämmelsen borde intagas i Regeringsformens 79 §.

Sedan Konung och Riksdag bifallit förslaget, stadgas numera i sagda paragrafs första moment, att ingen förändring af rikets vapen eller flagga må göras utan Riksdagens samtycke.

I skrifvelse den 14 november 1905 har riksheraldikern gjort framställning om utredning rörande det svenska riksvapnets utseende.

Riksheraldikern erinrar härvid om, att hvarje laglig beskrifning på det svenska riksvapnets utseende saknas, och att meningarna härom äro i flera detaljer delade. Vid dess afbildning hade man nämligen endast att stödja sig på sinsemellan delvis ganska olika förebilder, såsom sigill, af konungarna vid olika tillfällen godkända vapenritningar och dylikt. Unionsvapnet hade visserligen fastställts den 20 juni 1844, och en ritning funnes bifogad statsrådsprotokollet därom, men denna ritning vore rätt ofullkomligt utförd och åtföljdes icke af någon beskrifning. I de flesta andra europeiska länder vore riksvapnen lagstadgade. Då det, fortsatte riksheraldikern, hvarken vore principiellt riktigt eller i praktiskt afseende tillfredsställande, att å ena sidan grundlagen bestämde, att riksvapnet ej finge ändras utan Riksdagens samtycke, men att å den andra dettas utseende ingenstädes funnes lagligen fastställt, hemställde riksheraldikern, att åt en kommitté måtte uppdragas att utreda frågan om riksvapnets utseende samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, som därpå kunde föranledas.

I anledning af oförmälda framställning uppdrog Kungl. Maj:t den 2 december 1905 åt riksheraldikern att i samråd med riksantikvariern och riksarkivariern samt med det biträde till förslaget konstnärliga utförande, som riksheraldikern kunde finna påkalladt, uppgöra och inom viss tid till Kungl. Maj:t inkomma med förslag, med tillhörande ritning och beskrifning, till rikets vapen.

Jag har nu att i underdånighet anmäla, att riksheraldikern, till fullgörande af nyssnämnda nådiga uppdrag, inkommit med förslag till rikets vapen. I sin underdåniga skrifvelse lämnar riksheraldikern först en kortfattad redogörelse öfver bestämmelserna om riksvapnen i Europas öfriga länder, hvilken redogörelse är så lydande:

»Belgien.

Redogörelse
för främmande
länders
riksvapen.

Riksvapnet är fastställt genom art. 125 grundlagen och kungl. beslutet den 17 mars 1837, hvilket finnes infördt i »Bulletin officiel», tome 18, N:o CXXVII, sid. 1228. Form och storlek å officiella sigill och stämplor äro bestämda genom kungl. brevet den 26 december 1838. Emedan flera af de diplomatiska och konsulära ämbetsmännen emellertid icke desto mindre begagnade sig af sigill och stämplor, hvilka ej voro i full öfverensstämmelse med lag och författning, utfärdade belgiske utrikesministern den 2 december 1839 ett tryckt cirkulär med ritning och noggrann beskrifning på Belgiens stora och mindre riksvapen. Detta cirkulär skulle förvaras i de respektive arkiven och i minsta detalj lända till efter rättelse. I enlighet härmed begagna diplomatiska ämbetsmän af första graden sigill af 45 millimeters storlek, chargés d'affaires och generalkonsuler af 40 millimeters och konsuler af 35 millimeters.

Baiern.

Genom en kungl. förordning den 20 december 1806 erhöll konungariket Baiern sitt första lagstadgade vapen. Denna upphäfdes genom kungl. förordningen den 18 oktober 1835, som ännu är gällande. Den åtföljes af en teckning af vapnet. Uti ingressen säges uttryckligen, att bestämmanderätten öfver titel och vapen tillhör suveränen. Genom statsministeriets för kungl. huset och utrikes ärendena kungörelse den 28 februari 1889 fick den gren af Wittelsbachska ätten, hvars medlemmar föra titeln »hertigar i Baiern», rättighet att föra samma vapen. Något mindre riksvapen finnes icke officiellt.

Bremen.

Nu gällande bestämmelser angående fria riksstaden Bremens vapen grunda sig på ett senatsbeslut den 17 november 1891. Rörande bruket af detta vapen föreskrefs genom senatsbeslut den 14 maj 1897, att privatpersoner hade rätt att begagna detsamma på flaggor, att bremiska fabrikanter ägde tillstånd att med vapennycklarna utan sköld märka

varor och förpackningar, att i öfrigt enskilda personer förbjödos bruka stadsvapnet, för så vidt ej senaten för hvarje särskildt fall beviljade tillstånd, samt att öfverträdelser mot denna förordning straffades med böter intill 150 mark eller fängelse.

Danmark.

Bestämmelserna om det danska riksvapnet föreligga ej i egentlig lagform. De äro från enväldets tid och grundade på kungliga beslut, hvaraf det senaste är en cirkulärskrifvelse från kungliga kansliet den 20 november 1819, införd i Fogtmanns reskriptsamling för samma år sid. 365. Genom kungl. resolution den 19 december 1903 företogs en ändring i riksvapnet, då Islands gamla vapen — en krönt fläkt fisk i rödt fält — utbyttes mot ett nytt: en silfverfalk i blått fält. — —

England.

Det brittiska riksvapnet är bestämdt genom en så kallad »Order in Council» d. v. s. en af konungen efter i rådet fattadt beslut utfärdad förordning. Ingen förändring kan äga rum utan genom i lika ordning fattadt beslut. Den nu gällande författningen är från den 1 januari 1801 med förändring den 26 juli 1837, föranledd däraf att Englands suverän då upphört att vara äfven Hannovers.

Frankrike.

I Frankrike finnes ej någon slags författning — »Ni loi, ni décret» — angående republikens vapen. — — — — —

Hessen.

Storhertigdömet Hessens vapen är fastställt genom förordningarna den 29 juli 1808 och den 9 december 1902. Den senare införde ett »större» vapen vid sidan af det förut brukliga, som nu blef det »mindre» vapnet. Förordningen åtföljes af vapenritningar och beskrifning.

Holland.

Nederländska riksvapnets utseende är fastställt genom ett kungl. beslut den 24 augusti 1815. Den nu regerande drottningens make har fått sitt vapen bestämdt och rättighet att i första fältet föra nederländska riksvapnet genom ett liknande beslut den 30 september 1901.

Italien.

Riksvapnets utseende är ej heller här bestämdt genom grundlag utan genom ett kungligt dekret den 27 november 1890, hvilket lagfäster den historiska och nationella traditionen. Dekretet åtföljes af tvänne planscher i färgtryck, den första visande det stora riksvapnet och den andra fem olika tillåtna former för det mindre.

Bland dekretets motiver framhåller dåvarande konseljpresidenten Crispi, att grunden till att gifva riksvapnet lagbestämdt utseende vore den, att en så viktig statssymbol icke måtte utsättas för ändringar af artisternas fantasi.

Oldenburg.

Storhertigdömet's vapen är fastställt genom en regeringskungörelse den 28 november 1829.

I storhertigdömet Baden finnas däremot inga lagliga bestämmelser, genom hvilka statsvapnets utseende fastställles. Det är detsamma, som af ålder förts af det regerande huset. Äfven i de andra tyska småstaterna, de sachsiska hertigdömena, Reuss, Lippe, Schwartzburg samt i Lichtenstein, bibehålles den feodala uppfattningen, att landsherrens vapen är statsvapen, och att han allena har beslutanderätt däröfver.

Portugal.

Riksvapnet är, så vidt jag kunnat finna, ej bestämdt genom lag. Det är samma vapen, som fördes af den förste konungen af Portugal, och har alltsedan 1100-talet förblifvit oförändradt, äfven sedan den

gamla dynastien utslöcknat och tronen öfvergått först till sidolinjen Braganza och slutligen på 1800-talet till det sachsiska huset. Det har således från att ursprungligen hafva varit ett släktvapen öfvergått till verkligt statsvapen, ett förhållande som har sin motsvarighet äfven annorstädes.

Preussen.

Vapnet är fastställt genom kungl. förordningarna den 9 januari 1817, den 11 januari 1864, den 16 augusti 1873 och den 8 december 1897. I alla gifvas bestämmelser för trenne olika vapen, det stora, det mellanstora och det mindre. Såväl i förordningen från 1864 som i den från år 1873 innehåller det stora vapnet icke mindre än 52 fält med vapen för de olika provinser, af hvilka den preussiska monarkin är sammanbragt. Mellanvapnet innehåller i den förra 10 men är i den senare ökad till 17. Det mindre vapnet är betydligt enklare.

Rumänien.

Riksvapnet är fastställt genom lagen den 11 mars 1872, som noga bestämmer hvarje detalj, märkligt nog till och med sköldens form. Något »mindre» riksvapen finnes ej.

Ryssland.

Den författning, hvori icke blott riksvapnet och rikssigillet utan äfven kejsarens personliga och öfriga medlemmars af det kejsersliga huset vapen beskrifvas, är ett bihang till ryska rikets grundlagar och finnes intagen i första afdelningen af första bandet af »Samling af Ryska kejsardömet's lagar». Här finnas bestämmelser för såväl stora riksvapnet som mellanstora och lilla riksvapnen, kejsarens personliga, tronföljarens, tronföljarens äldsta sons, kejsarens yngre söners, hans sonsöners, sonsöners söners o. s. v., kejsarinnans, furstarna Romanoffs, gifta och ogifta storfurstinnors vapen. Här har således ej blott riksvapnet grundlags helgd, den tillkommer äfven de vapen, som föras af medlemmarna af hela det kejsersliga huset och dess anförvanter.

Sachsen.

Konungarikets nuvarande »stora» riksvapen är grundadt på en kungl. kungörelse den 7 juni 1889. Såsom »mindre» vapen användes fortfarande det dessförinnan ensamt brukade.

Schweitz.

De olika kantonerna föra sedan gammalt skilda sköldemärken, och äfven konfederationen har af ålder som sitt vapen fört ett silfverkors i rött fält, hvilket dock icke blifvit lagligen fastställdt såsom republiken Schweitz' nationalsymbol förr än genom en »arreté Fédéral» den 12 december 1889.

Spanien.

Riksvapnet förekommer både i större och mindre form. Det mindre innehåller blott vapnen för de under spanska kronan lydande gamla konungarikena på Pyreneiska halfön — Leon, Castilien och Granada — jämte regerande husets vapen. Det större innefattar dessutom åtskilliga vapen för länder, fordom tillhörande den spanska monarkien. För dessa vapen synes emellertid ej finnas någon annan grund än häfd. Under Josef Bonapartes korta regeringstid var spanska riksvapnet bestämdt genom dekretet den 12 oktober 1808.

Tyskland.

Tyska riksvapnet grundar sig på en kejsarlig förordning, daterad Coblenz den 3 augusti 1870. Senare kejsarliga förordningar hafva gifvit närmare detaljbestämmelser rörande ett stort och ett mindre riksvapen samt kejsarinnans och kronprinsens vapen.

Ungern.

Landets vapen finnes — så vidt jag kunnat finna — ej lagligen beskrifvet, men uti lagen af år 1848 art. XXI § 2 stadgas, synbarligen

för att utestänga det kejsrerliga, att vapnet och nationalflaggan skola användas på alla offentliga byggnader och vid alla offentliga festligheter. Genom lagen af år 1868 art. XXX §§ 61 och 62 erhöilo Kroatien, Slavonien och Dalmatien rättighet att inom sina respektiva gränser och i sina egna angelägenheter använda sina egna vapen, dock täckta af den ungerska S:t Stefanskronan. Äfvenledes bestämdes, att symbolen för de ungerska kronländernas gemensamma angelägenheter skulle utgöras af Ungerns, Kroatiens, Slavoniens och Dalmatiens förenade vapen.

Württemberg.

Konungarikets vapen är bestämdt genom ett kungligt dekret den 30 december 1817. Liksom fallet är i de flesta europeiska länder, finnas äfven här fastställda ett större och ett mindre vapen, men i motsats mot vanliga förhållandet är själfva sköldens innehåll i bägge alldeles lika, och olikheterna återfinnas endast i de yttre emblemerna.

Österrike.

Riksvapnets utseende bestämmes genom ett hofkanslidekret den 22 augusti 1836, hvaruti säges, att kejsaren, i likhet med sina företrädare, funnit sig föranlåten att vid sitt anträde till regeringen reglera titel och vapen. Ett större, ett medelstort och ett mindre vapen finnas därvid fastställda och heraldiskt beskrifna. Vid den nu regerande kejsarens tronbestigning 1848 utfärdades ej något dylikt dekret, utan det föregående förblef till alla delar gällande, men efter förlusten af Lombardiet och Venetien uteslötos dessa länders vapen ur riksvapnet.

Påfvens

vapen har alltid varit rent personligt, äfven under den tid, då han var herre öfver en del af Italiens jord. De påfliga emblemerna, hvilka däremot varit konstanta, hafva haft sin plats utom skölden.

Serbien.

Konungariket har såsom riksvapen upptagit icke blott den Byzantinska dubbelörnen utan ock den sista kejsarättens, Paläologernas, familje-

vapen. Huruvida detta lån är bekräftadt genom lag och författning, har ej af mig kunnat utrönas. Vapnet är emellertid ett verkligt statsvapen. — — — — —

Vidare anför riksheraldikern:

Historik ang.
svenska riks-
vapnet.

»Den nuvarande sammansättningen af svenska riksvapnet daterar sig från konung Karl Knutsson Bondes tid. Han var den förste, som förde skölden fyrdelad med samma fält, som ännu i dag däri förekomma, och med sin släkts vapen i midtelskölden, i likhet med bifogade ritning. *)

De *tre kronorna* i 1:sta och 4:de fälten — om hvilkas ålder såsom rikssymbol meningarna äro delade — hafva ej sedan dess undergått några andra ändringar än de obetydliga variationer, som varit föranledda af olika tiders stilarter. Det har visserligen förekommit, att bottarna i kronorna afbildats röda, men då de ej äro fodrade, böra desamma, då de synas, ej vara i färg utan af guld liksom själfva kronorna.

Det af ofvannämnda konung i rikets vapen återupptagna Folkungavapnet (sedermera med orätt kalladt »Göta rikets» vapen) erhöll plats i sköldens 2:dra och 3:dje fält samt afbildades i nära likhet med det af Folkungaätten förda. Den enda skillnaden är, att ginbalkarna äro så smala, att de närmast likna strängar.

Under Sturarnas tid fördes i rikssigillet endast de tre kronorna, men vid det nationella konungadömet pånyttfödelse återupptog konung Gustaf I Karl Knutssons fyrdelade sköld med sin egen släkts vapen i hjärtskölden. **)

Folkungavapnet undergick emellertid härvid en förändring. Ginbalkarna utbyttes mot strömmar, och dessa hafva alltsedan bibehållits. Vid föreliggande lagfästande af Sveriges riksvapen skulle det kunna ifrågasättas, huruvida det ej vore skäl att utbyta strömmarna mot ginbalkar, då denna senare vapenbild är den ursprungliga och äfven i heraldiskt afseende vackrare än den förra. Emellertid anser jag — och denna min åsikt har af riksantikvariern och riksarkivariern biträdts — att strömmarna böra bibehållas, då de i snart 400 år utgjort en beståndsdel i Sveriges rikets vapen, samt den heraldiska bilden »ett lejon öfver trenne strömmar» ingått i folkmedvetandet såväl som i poesi och bildande konst.

*) Se afbildning 1. Sigill 1448.

**) Se afbildning 2. Secret 1524.

Lejonet är redan i konung Magnus Ladulås' sigill från 1275 krönt^{*)}, och bör kronan fortfarande vara öppen, liksom den i det afgjordt öfvervägande antalet officiella sigill och afbildningar allt sedan varit.

På senare tider har det ofta varit brukligt att gifva detta lejon klufven svans i likhet med sköldhållarnas. Den dubbla svansen har uppkommit genom heraldikens önskan att med vapenbilden så mycket som möjligt fylla fältet och har utvecklats sig från medeltidens rikt ornamenterade till renaissancens mer eller mindre dubbla. Den är emellertid ej nödvändig för den stilart, i hvilken riksvapnet numera är hållet, och då den, på ett par undantag när, ej förekommer i rikssigillerna, är skäl bibehålla den enkla.

Guldkorset, hvarigenom skölden fyrdelas, har utvecklats sig ur skilje-linjerna mellan fälten och har möjligen sitt ursprung i det kors, som finnes bakom skölden i konung Eriks af Pommern sekret, konungarna Kristoffers, Kristian I:s och Karl Knutssons mynt, den s. k. Sturedalern m. m. Det kan, ehuru i början endast svagt, spåras i flera sigill från de äldre Vasakonungarna men förekommer fullt utbildadt först i Gustaf II Adolfs vapen och är då utböjdt. Då alla fyra fältens färg är blå, och dessa skiljas genom ett guldkors, harmonierar vapnet härigenom med den andra rikssymbolen, flaggan. Alla skäl tala således för guldkorsets bibehållande.

Sköldhållare förekomma officiellt till svenska riksvapnet först under Johan III. De voro redan då lejon med klufna svansar och krönta med slutna kungliga kronor, liksom de äro ännu i dag. Hufvudena voro emellertid till en början i enlighet med tidens stil vända framåt mot skölden men hafva sedan varit riktade dels mot åskådaren, dels — och i allmänhet — bakåt, hvilket de sista tvåhundra åren varit konstant.»

Såsom belysande exempel på svenska riksvapnets utseende under 1600- och 1700-talen har riksheraldikern bifogat afgjutningar af de rikssigill, som begagnats af Gustaf II Adolf (graveradt af »isensnidaren» Hans Weigler), Carl X Gustaf, Carl XII, Ulrika Eleonora, Fredrik I, Adolf Fredrik och Gustaf III.

Riksheraldikern har vidare anført:

»Hjärtskölden har innehållit den regerande konungaättens vapen: Vasa, Pfalz-Zweibrücken, Hessen-Cassel, Holstein-Gottorp och Ponte-Corvo.

^{*)} Se afbildning 3. Sigill 1275.

Af nuvarande hjärtvapnets tvänne fält är det första *Vasavapnet*. Det försvann ur svenska riksvapnet, då drottning Kristina nedlade kronan, och återkom ej förr än vid konung Karl XIV Johans uppstigande på tronen, då det på nytt ditsattes såsom ett för svenska folket kärt historiskt minne. Ursprunget till den däri förekommande heraldiska bilden, som icke har sin motsvarighet i den allmänna europeiska vapenläran, är ej fullt klar, och den har under olika tider afbildats något olika. Redan på konung Sigismunds tid börjar den uppfattas som en sädeskärfve. Jag anser, att vasen bör afbildas i den modernare typ, som stadgade sig under de sista regenterna af Vasahuset.

Ehuru vasen under olika tider förekommit under något olika former, har fältets utseende i dess helhet varit enahanda. Så har däremot icke varit förhållandet med hjärtsköldens andra fält. Det furstliga *Ponte-Corvoska* vapnet har under den relativt korta tid, det ingått i svenska riksvapnet, blifvit framställt på åtskilliga olika sätt med afseende på olika detaljer. Ett i Hans Maj:t Konungens ägo befintligt sigill, användt af marskalk Bernadotte, furste af Ponte-Corvo, före hans val till kronprins af Sverige, bär följande vapen: i blått fält en silfverbro, i ett helt och två halfva spann stående i silfvervatten och prydd med två krenelerade torn, däröfver en chef, äfvenledes blå, med en krönt åt vänster seende örn med nedslagna vingar och hållande en »åska» i klorna. Detta samma vapen återfinnes i kronprinssigillet af 1814 och i det sigill, som under hela konung Karl XIV Johans regeringstid användes under Kungl. förordningar och resolutioner äfvensom i hans öfriga, i Kungl. riksarkivets stampsamling förvarade sigiller, endast med den skillnaden att skölden snarare är delad än en sköld med chef. De uti nämnda samling förvarade stampar från konung Oskar I:s tid visa samma vapen med den förändringen, att skiljestreckket mellan fälten är bortfallet och örnen ej är krönt. Under hans regering började dessutom örnen, genom missförstånd af betydelsen af »Ponte-Corvo», allmänt anses såsom en korp och som sådan afbildas. Denna uppfattning höll sig länge och är fastslagen i Klingspors år 1874 tryckta »Svensk Heraldik». Fågeln i Ponte-Corvoska vapnet säges där uttryckligen (sid. 96) vara en korp. Örnen återställdes först genom en på 1880-talet af Konungen godkänd, genom riksheraldikern Klingspor uppgjord ritning till riksvapnet, hvilken dock icke blifvit föredragen i statsrådet eller försedd med datering. Härvid fick emellertid örnen, eget nog, bibehålla korpens svarta färg.

I det unionsvapen, som finnes bifogadt statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 20 juni 1844, äro icke blott tornen utan äfven själfva bron

krenelerad, den krönte örnen hufvud är vändt åt höger, vingarna äro nedslagna, från åskan utgå blixtar, och öfver densamma äro ställda sju stjärnor, hvilka bilda Karlavagnens stjärnbild.

Sigillet under regeringshandlingar från Karl XV:s tid visar samma vapen som faderns, men i det diplom af år 1829, hvarigenom han erhöll titel och vapen såsom hertig af Skåne, stå öfver örnen två parallella rader stjärnor, och detta torde vara första gången, åtminstone officiellt, som stjärnorna förekomma i det Ponte-Corvoska vapnet.

I de diplom, hvarigenom nuvarande kronprinsen tillägges vapen och titel såsom hertig af Värmland, prins Karl såsom hertig af Västergötland, prins Eugen såsom hertig af Närke, prins Gustaf Adolf såsom hertig af Skåne och prins Erik såsom hertig af Västmanland, förekommer Karlavagnens stjärnbild, liksom i alla officiella eller officiösa afbildningar från senare tid. I samtliga dessa hertigvapen saknar fågeln åskan och naturligtvis då äfven blixterna, i kronprinsens vapen är han dessutom okrönt. Prins Wilhelms hertigvapen har bron bågformad och okrönt örn med blixtar.

Det vapen, som genom Kungl. utrikesdepartementets försorg pläгат uppsättas på de svenska konsulaten i utlandet, närmar sig mera det ursprungliga. Här är fältet deladt samt örnen guldnäbbad och okrönt med nedslagna vingar och blixtrande åska; bron är ej krenelerad men däremot bågformig.

För att så mycket som möjligt närma detta hjärtsköldens andra fält mot det ursprungliga furstliga Ponto-Corvoska vapnet, utan att brista i hänsyn mot det af Hans Maj:t Konungen och hans företrädare förda, torde vara skäl, att bron göres rak och okrenelerad, att skiljestrecket mellan de båda likfärgade fälten utelämnas, att örnen blir af guld med åska utan blixtar, samt att Karlavagnens stjärnbild bibehålles.»

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt har riksheraldikern föreslagit, att Sveriges riksvapen, i enlighet med bifogad målning, fastställas sålunda:

Riksheraldikerns hemställen.

»En genom ett utböjdt guldkors fyrdelad sköld med hjärtsköld; första och fjärde fälten blå med tre kronor af guld, två och en ställda; andra och tredje fälten blå med tre ginbalksvis gående strömmar af silfver, belagda med ett krönt gyllene lejon med röd utsträckt tunga. Hjärtskölden klufven: första fältet bandvis tredeladt i blått, silfver och rödt, däröfver en vase af guld, andra fältet blått med en i silfvervatten stående bro i tre spann och med två krenelerade torn, äfven af silfver,

öfver denna en gyllene örn med en åska af guld i klorna, samt i sköldens öfversta del karlavagnens stjärnbild äfven af guld.

Sköldhållare: två tillbakaseende guldlejon med klufna svansar och röda utsträckta tungor samt krönta med kungliga kronor.

Skölden täckes af en kunglig krona och under densamma hänga de kungliga riddarordnarnas insignier.

Det hela omgifves af en hermelinfordrad purpurmantel under kunglig krona.»

Med anledning af de svårigheter, som förefinnas att på svenska språket fullt klart beskrifva ett vapen, har riksheraldikern för tydlighetens skull lämnat en fransk öfversättning:

»Ecartelé, aux 1 et 4 d'azur à trois couronnes d'or (2 et 1), aux 2 et 3 d'azur à trois barres ondées d'argent et au lion d'or couronné du même, lampassé de gueules, brochant sur les barres. A la croix pattée d'or brochant sur l'écartelé. Sur le tout, parti: a) tiercé en bande d'azur, d'argent et de gueule à la gerbe héraldique d'or brochant sur le tiercé; b) d'azur au pont sommé de deux tourelles d'argent, jeté en trois arches sur une rivière du même, accompagné dans la partie supérieure de l'écu d'une aigle d'or perché sur un foudre du même et de la constellation de »La grande ourse« d'or en chef.»

Vidare har riksheraldikern hemställt, att detta vapen måtte kunna officiellt brukas, i enlighet med bifogade målningar, såväl utan mantel men med sköldhållare som utan både mantel och sköldhållare.

Slutligen har riksheraldikern, under erinran att af den förut lämnade redogörelsen för de europeiska ländernas riksvapen framginge, bland annat, att de flesta af dem hade ett större och ett mindre, anført, att alla skäl, såväl heraldiska som estetiska och praktiska, talade för att för Sverige, vid sidan af det stora vapnet, äfven fastställa ett mindre, helst därmed icke infördes någon nyhet utan blott gäfves bekräftelse på ett sedan århundraden befintligt bruk; och har han därför föreslagit, att såsom mindre riksvapen — i enlighet med bifogade målningar — fastställles:

»En blå sköld med tre kronor af guld, två och en ställda, skölden täckt af en kunglig krona och omgifven af serafimerordens insignier.»

Vid denna skrifvelse äro fogade, förutom afbildningar i sigilltryck af flertalet af riksvapnen i Europas öfriga länder samt tennplattor öfver det svenska riksvapnets utseende under olika tidsperioder, af arkitekten Agi Lindegren, under riksheraldikerns öfvervakande och enligt af honom meddelade bestämmelser, uppgjorda målningar i färgtryck till riksvapnen.

För egen del får jag underdånigst anföra följande.

Med hänsyn till föreskriften i 79 § regeringsformen synes det vara af vikt, att riksvapnets utseende varder i en af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag bestämdt. Ett lagfästade af riksvapnets utseende måste vara befogadt, på det att heraldiskt mindre tillfredsställande eller rent af oriktiga riksvapen icke måtte komma till officiell användning. En utsmyckning af riksvapnet enligt enskilda konstnärers smak kan icke vara lämplig. Riksheraldikerns förslag utvisar riksvapen af det utseende, hvartill vapnet historiskt utvecklats sig, med iakttagande att allenast fullgoda och heraldiskt riktiga förebilder lagts till grund.

Det afviker från det för närvarande brukliga endast därutinnan, att örnen i Ponte-Corvoska vapnet afbildas i guld i stället för i svart — detta för att återgå till det ursprungliga förhållandet och undvika ett fel mot en af vapenlärans grundregler, som bjuder, att färg ej må läggas på färg.

Enligt min mening bör också riksvapnets utseende fastställas i enlighet härmed och sådant det från äldre tider historiskt utvecklats sig. Skulle ett fullständigt nytt förslag till Sveriges rikets vapen nu uppgöras, kunde det visserligen med fog ifrågasättas, huruvida icke vapnet borde erhålla ett, särskildt med afseende å emblemen omkring vapnet, annat utseende än det af riksheraldikern nu framlagda, men enligt min mening betinga historiska hänsyn och andra traditionella förhållanden, att riksvapnets utseende icke bör undergå någon afsevärd förändring.

Såsom af riksheraldikerns ofvanintagna skrifvelse framgår, föreligger förslag till två riksvapen, stora vapnet och lilla vapnet.

Det mindre riksvapnet har afbildats i två typer, dels med s. k. fransk sköld — den mest brukliga af alla sköldformer —, dels ock med rund sköld, hvilken allt sedan Adolf Fredriks och i synnerhet Gustaf III:s tid ofta användts å mynt, sigiller m. m. Denna senare form af riksvapnet brukas fortfarande å riddarbrief, legationernas sigill m. m. och är af god dekorativ verkan.

Beskrifning å såväl stora som lilla vapnet synes böra inflyta i lagen. Att angifva sköldens form är emellertid i heraldiken ej brukligt.

Stora riksvapnet torde, såsom hittills, böra få användas såväl utan mantel men med sköldhållare som utan såväl mantel som sköldhållare.

För att riksvapnets utseende må blifva tillräckligt spriddt, anser jag lämpligt, att vapnet i färgtryck bifogas blifvande lag i ämnet, samt att likare öfver riksvapnet finnas tillgängliga å de ställen, Konungen bestämmer.

Att i lagen upptaga föreskrifter om riksvapnets användande eller när stora eller lilla vapnet bör brukas, synes mig ej böra ifråga-

komma. Härigenom skulle lagen komma att belastas med en del detaljbestämmelser, som näppeligen alltid kunde hållas fullständiga eller uttömmande. För olika slag af kungl. expeditioner, vid hvilka riksvapnet synes böra fästas, kommer väl framgent att användas än det stora och än det lilla riksvapnet. Samma synes ock vara förhållandet i en del speciella fall vid riksvapens användande å en statsbyggnad o. s. v. Jämväl åtskilliga etikettsförhållanden och synpunkter, som äro att hänföra till Konungen och konungahuset, kunna komma i beaktande vid frågan om bruket af riksvapnet. Alla dessa förhållanden medföra, att ett upptagande i lagen af bestämmelser angående riksvapnets användande måste anses mindre lämpligt. I utländska lagar äro ej heller dylika stadganden gifna.

För öfrigt ber jag få erinra om föreskriften i nådiga skrifvelsen den 14 augusti 1885, att intet vapen må anbringas å offentliga byggnader, minnesvårdar, fanor, standar eller mynt utan efter riksheraldikerns hörande — en föreskrift, som gifvetvis fortfarande kommer att äga tillämpning.

Det är, synes mig, med riksvapnet icke samma förhållande som med rikets flagga. Riksvapnet är afsedt att användas för statsändamål samt under förhållanden, som mera speciellt röra Konungen och hans hus, men icke att, såsom flaggan, brukas af enskilda såsom en allmän-giltig nationssymbol.

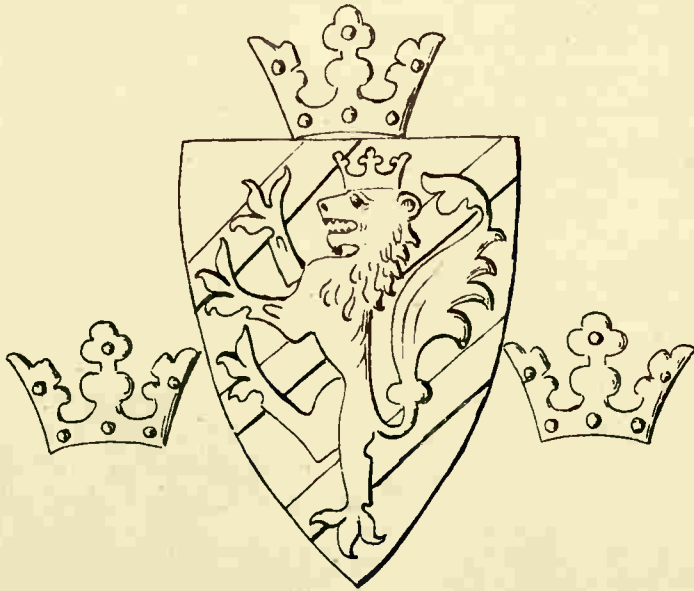
Af dessa skäl synes mig lagen allenast böra innehålla bestämmelser angående riksvapnets utseende; och har jag på dessa grunder uppgjort förslag till *lag om rikets vapen*. Med afseende å lagtexten tillåter jag mig anmärka, att ett affattande i lagform af heraldiska bestämmelser alltid måste blifva ofullkomligt och ur formell synpunkt mindre tillfredsställande.

Departementschefen uppläste härefter detta förslag och hemställde, att detsamma, med tillhörande afbildningar af riksvapnet, måtte genom nådig proposition Riksdagen till antagande föreläggas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle proposition i ämnet, af den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:

E. K. Almqvist.

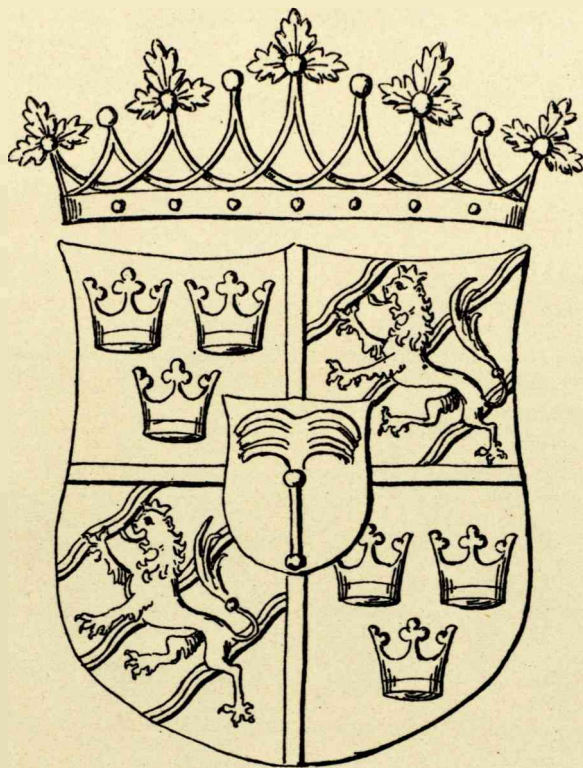

Sigill 1275.

Sigill 1448.

Secret 1524.

